

Seat No. : _____

MK-205

May-2025

B.A., Sem.-II

MDC-ECO(LE)-124 : Economics (Labour Economics)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. શ્રમના અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ અને લક્ષણો વર્ણવો. 10
અથવા
1. ભારતમાં શ્રમની સમસ્યાઓ સમજાવો. 10
2. શ્રમ બજારમાં શ્રમની માંગને નક્કી કરતા પરિબલો ચર્ચો. 10
અથવા
2. હરીફાયુક્ત શ્રમ બજારમાં શ્રમની સમતુલા વર્ણવો. 10
3. વેતન દરની નીતિ એટલે શું ? તેની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો. 10
અથવા
3. વેતન દરના પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો. 10
4. મજૂર મંડળોનો અર્થ અને તેની ભૂમિકા વર્ણવો. 10
અથવા
4. બેરોજગારીનો અર્થ અને કારણો સમજાવો. 10
5. બહુવૈકલ્પીય પ્રશ્નો : (કોઈપણ દસ) 10
 - (1) શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર મુખ્યત્વે શેનો અભ્યાસ કરે છે ?
 - (a) ઉદ્યોગોમાં મશીનનો
 - (b) ગ્રાહકોનું વર્તન
 - (c) કામ, કામદારો અને અને વેતન
 - (d) ખેતીની ટેકનીકો
 - (2) શ્રમના અર્થશાસ્ત્રમાં સરકાર શું ભૂમિકા ભજવે છે ?
 - (a) શોપિંગ મોલ બનાવે છે.
 - (b) લઘુત્તમ વેતન અને શ્રમ કાયદા જેવી નીતિઓ બનાવે છે.
 - (c) કામદારો પાસેથી મજૂર ખરીદે છે.
 - (d) મશીનોની આયાત કરે છે.
 - (3) શ્રમના અર્થશાસ્ત્રની અર્થતંત્ર પર શું અસર પડે છે ?
 - (a) તે વિકાસ દર ધીમો પાડે છે.
 - (b) તેની કોઈ અસર થતી નથી.
 - (c) તે ઉત્પાદન વધારીને અર્થતંત્રના વિકાસમાં મદદ કરે છે.
 - (d) તે ફક્ત કરવેરા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

- (4) શ્રમ બજારમાં શ્રમના પુરવઠાના નિર્ણાયકો કયા છે ?
- (a) વેતન દર (b) વસ્તીનું કદ
(c) શિક્ષણ અને કૌશલ્યો (d) ઉપરોક્ત તમામ
- (5) નીચેનામાંથી કયા પરિબલનો સમાવેશ શ્રમના અર્થશાસ્ત્રના કાર્યક્ષેત્રમાં થતો નથી ?
- (a) રોજગારી અને બેરોજગારી (b) વેતન અને વળતર
(c) નાણાકીય નીતિ (d) ઔદ્યોગિક સંબંધો
- (6) શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર એ _____ ની એક શાખા છે.
- (a) એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર અને સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર
(b) માઈક્રોબાયોલોજી
(c) મનોવિજ્ઞાન
(d) ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં
- (7) વેતન દરનો પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત મુખ્યત્વે કયા અર્થશાસ્ત્રી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો ?
- (a) કાર્લ માર્ક્સ (b) એડમ સ્મિથ અને ડેવિડ રિકાર્ડો
(c) જહોન કેઈન્સ (d) અમર્ત્ય સેન
- (8) નવ પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત મુજબ, વેતન _____ બરાબર છે.
- (a) નોકરી આપનારનો કુલ નફો (b) સીમાંત આવક
(c) શ્રમની સીમાંત ઉત્પાદકતા (d) સરકારે નક્કી કરેલા દર
- (9) પ્રવર્તમાન વેતનદરે કામ કરવાની ઈચ્છા, શક્તિ અને તૈયારી હોવા છતાં કામ ન મળે તેવી વ્યક્તિ _____ કહેવાય છે.
- (a) બેરોજગાર (b) ગરીબ
(c) કામદાર (d) ફાજલ
- (10) પ્રચલ્ન બેરોજગારીમાં શ્રમની સીમાંત ઉત્પાદકતા કેટલી હોય છે ?
- (a) એક (b) શૂન્ય
(c) એક કરતાં વધુ (d) ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં
- (11) મજૂર મંડળોની મુખ્ય ભૂમિકા શું છે ?
- (a) ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનોનું વેચાણ
(b) શેરબજારનું નિરીક્ષણ
(c) સામૂહિક સોદાબાજીમાં કામદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવું
(d) કોર્પોરેટ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવું
- (12) પ્રથમ રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગની સ્થાપના ક્યારે થઈ ?
- (a) 1931 (b) 1999
(c) 1966 (d) 2002

Seat No. : _____

MK-205

May-2025

B.A., Sem.-II

MDC-ECO(LE)-124 : Economics (Labour Economics)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. Describe meaning and characteristics of Labour Economics. 10
- OR**
1. Explain problems of labour in India. 10
2. Discuss determinant factors of demand for labour in labour market. 10
- OR**
2. Describe Labour equilibrium in competitive labour market. 10
3. What is wage rate policy ? Explain its characteristics. 10
- OR**
3. Discuss Classical theory of Wage Rate. 10
4. Describe meaning and role of Labour Unions. 10
- OR**
4. Explain meaning and causes of Unemployment. 10
5. Multiple Choice Questions : (Any ten) 10
 - (1) What does Labour Economics mainly study ?
 - (a) Machines in industries
 - (b) Consumer behaviour
 - (c) Work, workers and wages
 - (d) Agricultural techniques
 - (2) What role does the government play in Labour Economics ?
 - (a) Builds shopping malls
 - (b) Makes policies like minimum wage and labour laws
 - (c) Buys labour from workers
 - (d) Imports machines
 - (3) What is the impact of Labour Economics on the economy ?
 - (a) It slows down growth.
 - (b) It has no impact.
 - (c) It helps to develop the economy by increasing production.
 - (d) It focuses only on taxes.

- (4) What are the determinants of the supply of labour in the labour market ?
- (a) Wage rates (b) Population size
(c) Education and skills (d) All of the above
- (5) Which of the following factors is not included in the scope of Labour Economics ?
- (a) Employment and unemployment
(b) Wages and compensation
(c) Monetary policy
(d) Industrial relations
- (6) Labour Economics is a branch of _____.
- (a) Macroeconomics and Microeconomics
(b) Microbiology
(c) Psychology
(d) None of the above
- (7) The classical theory of wage rate was mainly given by which economist ?
- (a) Karl Marx (b) Adam Smith and David Ricardo
(c) John Keynes (d) Amartya Sen
- (8) According to neoclassical theory, wages are equal to _____.
- (a) Employer's total profit (b) Marginal revenue
(c) Marginal productivity of labour (d) Government fixed rates
- (9) A person is capable, willing and ready to work at current wage rate but not getting work is said to be _____.
- (a) unemployed (b) poor
(c) worker (d) surplus
- (10) What is the marginal productivity of labour in disguised unemployment ?
- (a) One (b) Zero
(c) More than one (d) None of the above
- (11) What is the main role of trade unions ?
- (a) Sale of industrial products
(b) Monitoring stock markets
(c) Representing workers in collective bargaining
(d) Organizing corporate events
- (12) When was the First National Commission on labour established ?
- (a) 1931 (b) 1999
(c) 1966 (d) 2002
-

Seat No. : _____

MK-205

May-2025

B.A., Sem.-II

MDC-ECO(RD)-124 : Economics

(Rural Development in India : Policies and Programmes)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. ગ્રામીણ વિકાસનો અર્થ અને કાર્યક્ષેત્રની ચર્ચા કરો. 10
અથવા
1. ગ્રામીણ વિકાસના પ્રશ્નો વર્ણવો. 10
2. ગરીબીનો અર્થ અને કારણો સમજાવો. 10
અથવા
2. સ્થળાંતર એટલે શું ? સ્થળાંતરના પ્રકારો ચર્ચો. 10
3. ગ્રામીણ દેવાના કારણો સમજાવો. 10
અથવા
3. ગ્રામીણ ધિરાણના સ્ત્રોતો ચર્ચો. 10
4. મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગારી ગેરંટી એક્ટ (MGNREGA)ના લક્ષણો સમજાવો. 10
અથવા
4. માઈક્રો યુનિટ્સ ડેવલોપમેન્ટ એન્ડ રીફાઈનાન્સ એજન્સી (MUDRA) પર નોંધ લખો. 10
5. બહુવૈકલ્પીય પ્રશ્નો : (કોઈપણ દસ) 10
 - (1) નીચેનામાંથી કયો ઉદ્દેશ ગ્રામીણ વિકાસનો નથી ?
 - (a) ગરીબી નાબૂદી
 - (b) શિક્ષણ અને કૌશલ્ય વિકાસ
 - (c) જાતિની અસમાનતા
 - (d) આંતરમાળખાકીય સવલતોનો વિકાસ
 - (2) નીચેનામાંથી ગ્રામીણ વિકાસના ઘટકો કયા છે ?
 - (a) ખેતીક્ષેત્રનો વિકાસ
 - (b) આરોગ્ય વિષયક સેવાઓ
 - (c) કુદરતી સાધનોનું સંચાલન
 - (d) ઉપરોક્ત તમામ
 - (3) ગ્રામીણ વિકાસ સશક્તિકરણમાં કેવી રીતે ફાળો આપે છે ?
 - (a) વિકાસ કાર્યક્રમોમાંથી મહિલાઓને બાકાત રાખીને
 - (b) મહિલાઓ અને પછાત સમુદાયો માટે શિક્ષણ અને તકો પૂરી પાડીને
 - (c) શહેરી વિકાસને પ્રાથમિકતા આપીને
 - (d) માત્ર આર્થિક વૃદ્ધિ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને

- (4) વર્તમાનમાં ભારતમાં ગરીબી રેખા કોણ નક્કી કરે છે ?
 (a) નીતિ આયોગ (b) આયોજન પંચ
 (c) વિશ્વ બેંક (d) સંયુક્ત રાષ્ટ્રો
- (5) વિકસિત દેશોમાં મુખ્યત્વે કયા પ્રકારની બેરોજગારી જોવા મળે છે ?
 (a) પ્રચ્છન્ન (b) ધર્ષણજન્ય (c) મોસમી (d) ઔદ્યોગિક
- (6) સ્થળાંતરનો ઉદ્દેશ શું છે ?
 (a) સારો વ્યવસાય મેળવવાનો (b) સારું જીવનધોરણ પ્રાપ્ત કરવાનો
 (c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરોક્તમાંથી એકપણ નહીં
- (7) “ગ્રામીણ દેવું” શબ્દ શું દર્શાવે છે ?
 (a) ગ્રામીણ વસ્તી સુધી પહોંચવામાં શહેરી વિસ્તારોની અસમર્થતા
 (b) ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં વ્યક્તિઓ તેમની નાણાકીય જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા દેવું કરે છે તે પરિસ્થિતિ
 (c) ગ્રામીણ સમુદાયોની સમૃદ્ધિ
 (d) ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં આર્થિક પ્રવૃત્તિઓનો અભાવ
- (8) નીચેનામાંથી ભારતમાં ગ્રામીણ દેવાદારીનું શું પરિણામ છે ?
 (a) કૃષિ ઉત્પાદકતામાં વધારો (b) સારું ગ્રામીણ આંતરમાળખું
 (c) ગરીબીનું વિષયક (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (9) ગ્રામીણ ધિરાણ ગ્રામીણ વિસ્તારોના આંતરમાળખાના વિકાસમાં કેવી રીતે ફાળો આપે છે ?
 (a) શહેરીકરણને પ્રોત્સાહન આપીને
 (b) શોપિંગ મોલ્સના બાંધકામને ટેકો આપીને
 (c) રસ્તાઓ અને સિંચાઈની વ્યવસ્થા જેવી આવશ્યક ગ્રામીણ માળખાકીય સુવિધાઓ માટે ભંડોળ પૂરું પાડીને
 (d) બહુમાળી ઈમારતોના વિકાસને પ્રોત્સાહિત કરીને
- (10) પ્રધાનમંત્રી જન ધન યોજના સત્તાવાર રીતે ક્યારે શરૂ કરવામાં આવી હતી ?
 (a) 15 ઓગસ્ટ, 2013 (b) 28 ઓગસ્ટ, 2014
 (c) 14 ઓગસ્ટ, 2019 (d) 15 ઓગસ્ટ, 2000
- (11) સર્વ શિક્ષા અભિયાનના ઉદ્દેશો કયા છે ?
 (a) મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ (b) શિક્ષણની ગુણવત્તામાં સુધારો
 (c) નવી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું નિર્માણ (d) ઉપરોક્ત તમામ
- (12) પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (PMAY) ક્યારે શરૂ કરવામાં આવી હતી ?
 (a) 2015 (b) 2016 (c) 2020 (d) 2021

Seat No. : _____

MK-205

May-2025

B.A., Sem.-II

MDC-ECO(RD)-124 : Economics

(Rural Development in India : Policies and Programmes)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. What is Rural Development ? Explain its scope. 10
- OR**
1. Describe problems of Rural Development. 10
2. Explain meaning and causes of Poverty. 10
- OR**
2. What is Migration ? Discuss types of Migration. 10
3. Explain causes of Rural Debt. 10
- OR**
3. Discuss sources of Rural Credit. 10
4. Explain characteristics of Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MGNREGA). 10
- OR**
4. Write note on Micro Units Development and Refinance Agency (MUDRA). 10
5. Multiple Choice Questions : (Any ten) 10
 - (1) Which of the following is not an objective of Rural Development ?
 - (a) Eradication of poverty
 - (b) Education and skill development
 - (c) Gender inequality
 - (d) Development of infrastructural facilities
 - (2) Which of the following are the components of rural development ?
 - (a) Agricultural Development
 - (b) Healthcare Services
 - (c) Natural Resource Management
 - (d) All of the above

- (3) How does rural development contribute to empowerment ?
 (a) By excluding women from development programs
 (b) By providing education and opportunities for women and backward communities
 (c) By prioritizing urban development
 (d) By focusing only on economic growth
- (4) Currently who determines the poverty line in India ?
 (a) NITI Aayog (b) Planning Commission
 (c) World Bank (d) United Nations
- (5) In developed countries, which type of unemployment is mainly found ?
 (a) Disguised (b) Frictional (c) Seasonal (d) Industrial
- (6) What is the objective of migration ?
 (a) To get a better business (b) To achieve a better standard of living
 (c) Both (a) and (b) (d) None of the above
- (7) What does the term “Rural Indebtedness” refer to ?
 (a) The inability of urban areas to reach the rural population
 (b) The situation where individuals in rural areas incur debt to meet their financial needs
 (c) The prosperity of rural communities
 (d) The lack of economic activities in rural regions
- (8) Which of the following is a consequence of rural indebtedness in India ?
 (a) Increase in agricultural productivity
 (b) Improved rural infrastructure
 (c) Vicious circle of poverty
 (d) None of these
- (9) How does rural credit contribute to infrastructure development in rural areas ?
 (a) By promoting urbanization
 (b) By supporting the construction of shopping malls
 (c) By funding essential rural infrastructure like roads and irrigation systems
 (d) By encouraging the development of high-rise buildings
- (10) When was the Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana officially launched ?
 (a) 15th August, 2013 (b) 28th August, 2014
 (c) 14th August, 2019 (d) 15th August, 2000
- (11) Which are the objectives of Sarva Shiksha Abhiyan ?
 (a) Free and compulsory education
 (b) Improving the quality of education
 (c) Construction of new educational institutions
 (d) All of the above
- (12) When was the Pradhan Mantri Awas Yojana (PMAY) launched ?
 (a) 2015 (b) 2016 (c) 2020 (d) 2021